

Téereb Daniel — Tëral bi Juróom-ñaar fukk ak juróom-ñett

Wone Njàngale Alxames bu di ñëw Te Yàggul: Njàngum Melokaan ci Mbiri Màndarga gu Nanu Dawal

Jeff Pippenger
2024-03-05

Rakku White jëfandikoo yoonu Dibéer bi di ñëw léegi ni mooy “mandarga”, mi ñu misaaloon ci ay xarekat yu Room wër Yerusaleem atum 66; te ci noonu, mu jëfandikoo it benn xeet nit ñi am ay bët te gisul, te am ay nopp te déggul.

“Ba faw yi ci sunu kanam ba fàww. Rido mi ngi ci bëgg a yéeg. Nun ñi nekk ci taxawaay bu dëgër te am kàttan bii, lan lanuy def, lan lanuy xalaat, ba nu sax ci sunu bëgg-bopp gu bëgg noflaay, fekk bakkan yi di sàngu ci sunu wër? Ndax sunu xol dafa neex ba noppi? Ndax manunu a yëg walla a xam ne am na liggéey lu nu war a def ngir muccu ñeneen? Yéen bokk yi, ndax yéen ngeen bokk ci ñi am ay bët te gisul, te am ay nopp te déggul? Ndax ci neen la Yàlla joxee leen xam-xam bu jëm ci coobareem? Ndax ci neen la leen yonnee artu gannaaw artu? Ndax ngeen gëm waxi dëgg gu dul jeex yi ci mbirum li nar a dikk ci kaw suuf si, ndax ngeen gëm ne àttey Yàlla yaa ngi wéeru ci kaw nit ñi, te man ngeen ba tey toog ci noflaay, di ñàkk doole, bañ a farlu, te bëgg bannex?”

“Léegi amul jamono ci nit ñi Yàlla ngir ñu yékkati seen xol ci àddina, walla ngir ñu dajale seen alal ci biir àddina. Jamono jëgëna ba, ba nu mel ni taalibey njàngalekat yu njëkk ya, dees na nu gaaw a sonnal ba nu wutraw fu nu refuge ci bérab yu neen te weesu, fu nit nekkul. Naka nag wër-gëstu Yerusaleem bi ay xarekat Room doon ko xëy di woon mandarga bu ñu daw ci anam yi kristaan yu Yude, noonu itam jël kàttan bi sunu réew di ko jël ci ndigaluñ jural sambuub bésu noflaay bu baab, dina doon yégleel bu nu. Kon ci booba dina jot ngir bàyyi dëkk yu mag ya, ngir waajal bàyyi yu gëna ndaw yi, ba dem kër yu tàlliku ci bérab yu wërsëg te weesu ci biir tundi yi.” Testimonies, volume 5, 464.

Yoonu Dimbali Alxemes bi di ñëw léegi ci États-Unis mooy màndarga bu waare (tektal bi) ngir “joge ci dëkk yu mag yi, di waajal bopp ngir génn ci yu ndaw yi, ba dem ci kër yu dal te weesu, ci bérab yu xóot te tëdd, ci diggante tund yi.” Adventisme bu Laodicée moom, ci lu bare, xamul ne jafe-jafe yoonu Dimbali Alxemes bi ci États-Unis dafay matale “tektal bi” ñu wax ci The Great Controversy. Mu ngi am misaal ci “tektal bi” ca tàmbali gañu at ak genn-wàll. “Tektal bi” mi matoon ci njëkk a ñëw gu Yerusaleem, ga ñu indiwoon ci atum 66, mooy misaalu “raaya bi” ñuy yékkati ci yoonu Dimbali Alxemes bi di ñëw léegi.

Tasug Yérusaleem ci dëgg-dëgg, Titu moo ko yàqoon ci atum 70 gannaaw Kirist, te xeexu dogalu Titu boobu, xeexu Cestius ci atum 66 gannaaw Kirist moo ko jëkk a melaloon. Ndaxte Yeesu dafa baaxal seenug mujjug mbir ak njalbéenu benn mbir. Kon nag, xeexu dogalu Cestius bu njëkk booba moo doon “mandarga” gi Yeesu joxoon ngir daw, waaye du xeexu Titu. Kenn ci ñoom

mooy xeexu dogalu njalbéen, ki ci des mooy xeexu dogalu mujj.

“Benn xristaan kenn du ñàkk bakkan ci alagug Yerusalem. Kirist moo joxoon ay taalibeem artu, te ñépp ñi gëm ay waxam doon xool xarnu ngir gis màndarga mi ñu digoon. ‘Bu ngeen gisee Yerusalem ñu wër ko ak xarekat yi,’ la Yeesu wax, ‘kon xamleen ne yàqugaam jege na. Kon ñi nekk ci Yudea nañu daw jëm ca tundu ya; te ñi nekk ca biiram nañu génn.’ Luug 21:20, 21. Gannaaw ba Roomaankat yi nekk ci suufu Cestius wërë woon dëkk ba, ñu bàyyi woon xeex ba ci lu kenn seetul woon, fekk lépp dafa mel ni yépp a gën a may xeex bu gaaw. Ñi ñu wër woon, ñoom nag, ñu noppi woon a yaakaar ne duñu man a xeex ba mu am njariñ, ba ñu doon dem jébbalu, waaye njiitu xareb Rooma ba delloo ay mbooloom ndareetul benn sabab bu fés. Waaye yërmëndey Yàlla ci ay dogalam moo doon jaarale mbir yi ngir njariñu waaam. Màndarga ma ñu digoon joxe woon na ko xristaan yi doon xaar; te léegi mayu woon na ñépp ñi ko bëgg a dégg ndigalu Musalkat bi. Mbir yi dafa leen Yàlla jaarale noonu ba yahuud yi ak Roomaankat yi duñu man a tere dawug xristaan yi. Bi Cestius delloo xarekatam yi, yahuud yi génn Yerusalem daldi topp mbooloom xare ba muy dëgër ba dellu ginnaaw; te bi ñaari mbooloo yooyu ñépp lëmb ci xeex ba noonu, xristaan yi am nañu woon yoon a bàyyi dëkk ba. Ca jamono jooju itam, réew mi setees na woon ci noon yi manoon a jéem a téj leen yoon. Ca waxtu wër gaa, yahuud yi dajaloo woon ci Yerusalem ngir sàmm màggalu Mbooloom-xob ya, te noonu xristaan yi nekk ci réew mi mépp man nañu woon a rëcc te kenn sonal leen. Ci lu dul yéex, ñu daw jëm ca barab bu wóor, muy dëkku Pella, ci suufu Pere, ca gannaaw Doxandéem Yurdan.” Xeex bu Mag bi, 30.

Wërug Yerusalem gi Cestius ci atum 66 matale woontey “mandarga” mi Almasi bindoon na Kiristaan yi ngir nettali boobu; waaye wërug Titus ci atum 70 AD joxul benn “mandarga” ngir daw. Ci wërug boobu, amuloon benn Kiristaan buy des ci dëkk ba, te wërug mujj boobu indi na yàqute Yerusalem, te ci yàqute Yerusalem “amul benn Kiristaan bu fa dee,” ndaxte Kiristaan yi daw nañu woon ca njalbéenu nettali boobu.

“Xaréy Yawut yi, di topp Cestius ak ay xaritam, daldi daanu ci seen ginnaaw ak fitna gu metti lool, ba tax mu mel ni dañu leen bëgg a alag yépp. Mu nekk woon ci jafe-jafe ju réy la Roomaankat yi man a dellu ginnaaw. Yawut yaa rëccoön lu tollu ak amul yàqub, te ak seen alal juñu nangu, ñu dellu Yerusalem ak ndam. Waaye noonu, jàmmu gu mel ni ndam rekk moo leen indil lu bon rekk. Mu dugal ci ñoom xel mu dëgër te di bañ a déggal Roomaankat yi, mi taxoon lu gaaw Yàlla bàyyi metit mu ñu mënuna wax ñëw ci dëkk ba ñu dogaloon.”

“Njàqare la woon naxte yi daloön Yerusalem ba Titus delloo wër gi. Dëkk bi ñu ko téj na ko woon ci waxtu Bésub Jéggi ba, ba ay milyoŋu Yawut dajaloo woon ci biiram tataam.” The Great Controversy, 31.

Li dale ci magal Tabaski gi atum 66 ba ci Bésub Jéggi bi ci atum 70 am na ñetti atum ak genn-wàll ak genn, te ci wax ju yonent yi loolu mooy junni ak ñaar téeméer ak juróom-benn-fukk fan ak juróom. Dale ci atum 66 ba ci atum 70, Room gu bokkoon ci ñaareel yoonu xëtu réew yi daan na taccu kërug sell gi ak mbooloom, ni ko itam Room gu paapal gi daan taccu dëkk bu sell bi diirub ñaar-fukk ak ñaar weer dale ci atum 538 ba ci 1798.

Waaye kër gu nekk biti kër Yàlla ga, bàyyi ko, te bul ko natt; ndaxte joxees na ko xeeti ñi dul Yawut yi; te dëkk bu sell bi, dinañu ko jéem ci seen tãnk diirub ñaar-fukk ak ñaari weer.
Njálbéen 11:2

Róom gu jaam ak Róom bu paapal itam dañoo tàllal Yerusaleem diirub junni ak ñaar téeméeri fanweeri ak juróom benni fan (at), noonu di wone ne Róom bu yàgg tey dina tàllal Yerusaleem bu xelu bu fan yu mujj yi diirub junni ak ñaar téeméeri fanweeri ak juróom benni fan bu misaal. Diir boobu bu misaal dina tàmbalee ci yoonu dibeer bu bëgg a ñëw ci États-Unis, bi gaañu dee boobu wéralee.

Te ma gis kenn ci benn ci ay boppam ni kuñu gaañu ba ci dee; waaye ay gaañu-deemam wéral na. Te àddina bépp yéemu, topp Rab wi. Noonu ñu jaamu Naga ga maye Rab wi kàttan; te ñu jaamu itam Rab wi, naan: “Kan moom la mel ni Rab wi? Ku man a xeex ak moom?” Te ñu may ko gémmin gu wax ay mbir yu mag ak ay xasoo Yàlla; te ñu may ko sañ-sañ mu def loolu diiru ñaar-fukk ak ñaari weer. Peeñu Yi 13:3–5.

Ñaar-fukk yiir-ñaar yu muuñu waajal ci misaalu diine bu baab bii mooy “waxtu” bi, bu jafe-jafe yoonu Dibeer. “Waxtu” boobu dafay tàmbali ak benn “mandarga” (bannière bi), te muy jeexee ak “mandarga yi.” “Mandarga” bu bannière bi ci yoonu Dibeer, dina tax Kristiyaan yépp yu desati ci Babilon daw jëm ca tundu sell ba teyedd te màggal naa ko (yékkati na ko) sut yeneen tundu yi.

Te dina yu mujj ya, tundu kër Yàlla dina taxaw ci kaw tundu yi, te dina kawe ci kaw xur yi; te xeeti réew yépp dinañu dawsu ca moom. Te nit ñu bare dinañu dem naan: Ñëwleen, na nu yéeg ca tundu Yàlla ga, ca kër Yàlla Yàqub; te dina nu jàngal ay yoonam, te dinanu dox ci ay xetam: ndaxte yoon dina génn ci Siyon, te kàddu Yàlla génn Yerusaleem. Esayi 2:2, 3.

Daw gi joge dëkk yu mag yi bi mujj ci ndigal li di faral diine gu Dimaas, moom lañu misaale ak ñibbi Kristaan yi ci atum 66, ak it ñibbi mbooloom gëm gi ci atum 538 bi mu daw ba dugg ca màndiŋ ma.

Jigéen ja daw dugg ca màndiŋ ma, fa Yàlla waajalal ko berab, ngir ñu di ko fa dundal diirub junni ak ñaari téeméer ak juróom-benn-fukk fan ak juróom-ñett. Peeñu 12:6.

Yàqu Yérusaleem, li tàmbalee ca njëkk xeex bu ko wër ba ca mujj xeex ba ko wër, àndoon na ak ñetti at ak genn-wàll; waaye bees joxee ndigal bu artu te yégle yàqug yi ñëw, joxees na ko juróom-ñari at, ñetti at ak genn-wàll lu jiitu njëkk xeex ba ko wër, ak ñetti at ak genn-wàll ginnaawam.

“Lépp yépp yi Kirist joxe woon ci mbirum tasu Yerusaleem am nañu yéeneek bu mat sëkk. Yawut ya dajale nañu dëggug ay waxam yu artu bii: «Nde ak natt wi ngeen di natte, dees na leen ko nattewaat.» Matthew 7:2.

“Mandarga ak kéemaan yu réy feeñ nañu, di yégle musiba ak alag. Ci biir guddi gi leer gu dul woon lu naturél tàllaloon na kër Yàlla ga ak saraxal ba. Ci niir yi bu jant bi di so, melowu woto-yoonu xare ak ay nit ñu ngir xare dajale woon nañu, mel ni ñuy waajaloo ngir xeex. Saraxalekat yi di topp seen liggéey guddi ci kër-gu-sell ga tiit nañu lool ndax ay baat yu kumpa; suuf si yengu na, te dégg nañu ay baat yu bare di jooy: ‘Na nu génn fii.’ Bunt bu mag

bu penku bi, bi di lu diis lool ba ay fukki nit manulañu ko tëj lu yomb, te biñ ko wóoral ak ay barra yu mag yu fer, ñu tàccu ba sàñku ci dalub doj wu dëgër, ubbi na digg-guddi, te kennu loxo feeñul woon.—Milman, *The History of the Jews*, téereb 13.”

“Diir juróom-ñaari at, kenn doon dugg-génn ci yoon yi ci Yerusaleem, di yégle musiba yi naroon a dal ci dëkk ba. Bëccëg ak guddi mu doon woy téré bu metti bii: ‘Baate bu jóge penku! baate bu jóge sowu! baate bu jóge ci ñenti ngelaw yi! baate bu jëm ci Yerusaleem ak ci kër Yàlla ga! baate bu jëm ci boroom séy yi ak jigéen ñi di séytu! baate bu jëm ci xeet wi bépp!’ —Ibid. Bindit bu doy waar bii, tëj nañu ko te dóor ko ay yar, waaye genn njàqare mēnu woon a génn ci ay tuuti bàkkam. Ci sagal ak tooñ, li mu tontu rekk mooy: ‘Musiba, musiba ci Yerusaleem!’ ‘musiba, musiba ci way dëkkam ya!’ Ay waxam yu artu yi taxawul dara ba kera mu dee ci wër-gu-yaram ga mu doon wax ci kanamam.” *The Great Controversy*, 29, 30.

Yàqub dëgg-dëgg bu Yerusaleem ci atum 70, ñu jiitu ko ak “màndarga ak kéemaan” yu won “musiba ak alkande.” “Màndarga” yi di artu, feeñ nañu lu tollu ci ñetti at ak genn-wàll gannaaw ngir njëkk tèkki gi tàmbali, te itam di ñetti at ak genn-wàll yi jiite yàqub ga. “Màndarga” yi (ci bari) yu won yàqub guy ñëw, doonul “màndarga” mi ngir artu nit ñi ngir daw, waaye ab yégle buy wax ne jàmmu ngeen a bëgg a seet jeex na ba jege.

Ci biirug Yerusaleem gu xel te li amoon diggante 538 ak 1798, “mandargu” waare ngir daw mooy bi ñaawte gu yàqare jëfe woon, mooy bi “nit ku bàkkaar ka” “feeñee” woon, ni “doomu alkati reyi”; “Ki di juuyoo ak yëkkat boppam ci kaw lépp lu ñuy wax ne Yàlla la, walla lu ñuy jaamu; ba tax mu mel ni Yàlla toog ci kër Yàlla ga, di won boppam ne moom mooy Yàlla.”

Bu ngeen gis nag njub, miy yàq te xeex, mi yonent bi Daniyeel waxoon ci moom, taxaw ci bérab bu sell ba, (ku ko jàng, na ko xam.) Mata 24:15.

Bi Kiristaan yu nekk ci mboolem nettali boobu, ba ñu xamée “mandarga” boobu, dañu daw ca màndiŋ ma diirub junni ak ñeent téeméeri at ak juróom-benn-fukk.

“Dafa war a am na ñi bëgg a nekk ku takku ci ngëm taxaw bu wér ngir jéggi naxte ak yëf yu bon ya ñu soloon ay yére yu sarxalkat te dugal leen ci biir kërceen ga. Bibël bi deesu ko nangu woon muy njël wi ngëm. Jàngale bu sañ-sañu diine dees ko tudde yéefar, te ñi ko saxal dañu leen bañ te tere leen.

«Gannaaw xare bu yàgg te metti, ñi takku ci ngëm ñu néew ñi dogal nañu ne danañu tas bépp booloo ak mbooloom ngëm ga wacc ci yoon, bu fekke ne moom sax bañ na teqale boppam ak fen ak bopp-ci-xérēm. Gis nañu ne tasoo gi dafa doon soxla gu mat sëkk ngir ñuy topp Kàddug Yàlla. Ñoom manul woon muñal njuumte yu bon yu metti ci seen bopp, te teg misaal mu waral ngëmug seen doom ak doom-i-doom ñu nekk ci nguy yàqu. Ngir wóor jàmm ak benn-xel, ñoom sax dañu woon waajal a def bépp ndimbal bu méngoo ak ñuñu sellal ci Yàlla; waaye dañu woon yëg ne sax jàmm dina jafe lool su fekke ne jëndeex na ko ak saraxal yoon. Su fekke ne benn-doole manees na koo am rek ci jaarale ko ci dëgg ak njubte, kon na am wuute, te sax xare.» *The Great Controversy*, 45.

Biirug ci jeexital at ak juróom-benn fukk ak juróom-benn ñaari téeméeri at yi pap bi daan fitnaale, am na woon “màndarga yi” (ci bari), te ni mu deme woon ak “màndarga yi” yi ci mujju at ak

juróom-benn fukk ak juróom-benn ñaari téeméeri bés yi Room gu pagan daan bujji Yerusalem gu dëgg; “màndarga yi” yooyu nekkuñu woon màndarga yu ñu wara daw.

“Musalkat bi joxe ay màndargaam, te yokk ci loolu mu tëral sax waxtu bi njëkk ci dëkkandiku yooyu di feeñ: ‘Ci saa si topp coono yooyu, jant bi dina lëndëm, weer wi du joxe leeram, biddéew yi dinañu rotéee dëgg ci asamaan, te kàttanu asamaan yi dinañu yëngu: noonu tegtal Doomu nit ki dina feeñ ci asamaan: noonu it mboolem xeeti suuf si dinañu jooy, te dinañu gis Doomu nit ki di ñëw ci niir yi ci asamaan ak doole ak ndam lu réy. Te dina yónni ay malaakam ak baatu trompet bu réy, te dinañu dajale ay tannéefam yi jème ci ñenti ngelaw yi, dale ko ci beneen gallankooru asamaan ba ca beneen ba.’”

«Ci njeexital fitna bu mag bi baab bu paapal bi, Kirist wax na ne, jant bi dina lëndëm, te weer wi du joxe ay leeram. Gannaaw loolu, biddéew yi dinañu rotte ci asamaan. Te Mu ne: “Jàngleen léebu garab gu figg gi; bu karam gi di jot ngelaw, te mu génne xob, xam ngeen ne nor gi jege na: noonu itam yeen, bu ngeen gisé yépp yii, xamleen ne Moom jege na, ba ca bunt ya.” Macë 24:32, 33, margin.»

“Kirist moom na ayte ay ndawam. Mu wax ne man nañu xam bu mu jege, ba ci bunt yi sax. Mu wax ci ñi gis ndawam yooyu ne: ‘Maas gi du weesu, ba kera yépp amee.’ Ndawam yooyu feeñ nañu. Léegi xam nanu ci wóor ne ñëwug Boroom bi jege na. ‘Asamaan ak suuf dinañu weesu,’ la wax, ‘waaye samay wax duñu weesu.’” The Desire of Ages, 631, 632.

Bi “ñetti at ak genn” yi ci Yerusalem bi Roomu papal daan tooñee jeexoon, am na woon ab yoon wu “mandarga,” yu doon xamale dikkug Kirist te ubbi xew-xewu Millerite bi. Xew-xewu Millerite dees na ko delloo ba ci benn araf ci fan yu mujj yi. Yooyu “mandarga,” yi feeñee “ci jeexital teg gi mag gi Roomu papal defoon ci way-gëm yi,” dañoo amoon seen misaal ci “mandarga” yi feeñee woon ci jeexital ñetti at ak genn yi Roomu way-bokkul yàlla daan tooñee Yerusalem dale ci atum 66 ba 70. Moo tax, sukkandiku ci ñaari seede, dina am ab “mandarga” bu bannière bi ñuy yékkati ci waxtu yuuf gu mag gi, te mooy mandargay artu ngir daw ci xew-xewu Roomu tey ji; te itam dina am “mandarga” yu bare, ci jamono yu mujj yi, bu jamonoy teg gu Roomu tey ji di def dee jeex.

Dina yokkute bii njàng mi ci jëfandikukat bi ci artik bi ci topp.

“Jàngleen ci sarax bu 21 ba ci Luka. Ci moom Kirist joxe na artu bii: ‘Wottuleen seen bopp, ngir ba benn waxtu seen xol diis lu ëpp ndax lekk gu bari, màndiite, ak yëg-yëgu dund gu àddina bii, ba bés boobu dikk ci yéen ci lu yéen xamul. Ndaxte ni buut lay doon, noonu la dikk ci ñépp ñi dëkk ci kaw suuf si bépp. Kon nag xooluleen te ñaan saa su ne, ngir ñu man a seetleen ne yéena yayoo rëcc ci mboolem yooyu yépp, te taxaw kanam Doomu nit ki’ (Luka 21:34–36).”

“Mandarga jamono yi di mat sunuy àddina, waaye mbooloomi kërce yi ci yoonu ëpp ñu ngi mel ni ñu nelaw. Ndax du nu jël waxtaan ci xam-xamu janq yu ñàkk xel ya, ñoom ñi ba woote bi aksi, ne leen: ‘Xoolleen, boroom céet gi ngi ñëw; génneleen ngir daje ko,’ gis ne amuñu diw ci seen làmp yi? Te bi ñuy dem jënd diw, boroom céet gi duggoon na ci reeru céet ga ak janq yu xel yi, te bunt bi tëj. Bi janq yu ñàkk xel ya agsee ca néegu reer ga, dañu jot ci bañ gu ñu seetul woon. Boroom reer ga wax ne: ‘Xamuma leen.’ Ñu bàyyi leen ñu taxaw ci biti ci mbedd

mi neenul, ci lëndëmu guddi gu ñuul.” Manuscript Releases, volume 15, 229.